

แนวทางการจัดการชั้นเรียนเพื่อการเรียนการสอนดนตรี ในระดับอุดมศึกษา

GUIDELINES OF CLASSROOM MANAGEMENT FOR TEACHING AND LEARNING MUSIC IN HIGHER EDUCATION

ฉานิก หวังพานิช¹
Chanick Wangphanich

บทคัดย่อ

การศึกษาดนตรีในระดับอุดมศึกษาเป็นการเรียนการสอนดนตรีระดับสูงที่มีหลักสูตรมุ่งเน้นเพื่อวิชาชีพดนตรี โดยมีการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญบูรณาการทั้งเนื้อหาทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ การศึกษาดนตรีจะครอบคลุมถึงวรรณกรรมทางดนตรี องค์ประกอบทางดนตรี และทักษะทางดนตรี ซึ่งมีลักษณะเนื้อหาสาระ วิธีการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ วิธีการประเมิน และสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนที่แตกต่างกัน ดังนั้นนอกจากความสามารถในวิชาการและประสบการณ์การสอนของผู้สอนแล้ว ผู้สอนต้องให้ความสำคัญกับการจัดการชั้นเรียน เพื่อสร้างและรักษาบรรยากาศของชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย การจัดการชั้นเรียนมีองค์ประกอบสำคัญ คือ องค์ประกอบทางกายภาพ องค์ประกอบทางสังคม และองค์ประกอบทางการศึกษา การจัดการชั้นเรียนเพื่อการเรียนการสอนดนตรี เป็นกระบวนการในการจัดเตรียมและการกำกับสภาพห้องเรียนดนตรี ที่ประกอบด้วยห้องบรรยาย ห้องฝึกปฏิบัติดนตรี ห้องบันทึกเสียงและห้องแสดงดนตรี มีเครื่องดนตรี อุปกรณ์ทางดนตรี อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทางดนตรี ครุภัณฑ์ทางการศึกษา และสื่อการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมถึงการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้กับผู้เรียน ตลอดจนการควบคุมชั้นเรียนให้อยู่ในกฎระเบียบ โดยถือเอาความสัมพันธอันดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียน ในการสร้างวินัยและปฏิสัมพันธ์เชิงบวกในชั้นเรียน เพื่อให้การดำเนินการเรียนการสอนดนตรีเป็นไปอย่างราบรื่น มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: การจัดการชั้นเรียน; การเรียนการสอนดนตรีในระดับอุดมศึกษา

Abstract

Music education in higher education is an advanced teaching and learning curriculum, focused on music professional development. The curriculum provides an integrated theoretical and practical contents. The contents consist of music literature, music components and music skills, and are different in details, teaching techniques, learning activities, assessment methods and classroom environments. Therefore, not only educators' academic competency and teaching experience, but also the ability in classroom management must be concerned to construct and maintain classroom atmosphere that supports learners' learning. The classroom management contains three

¹อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศาสตร์สากล คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

components, including physical, social and educational components. The classroom management for teaching and learning music is the process of preparing and conducting the music classrooms, consisting of lecture rooms, practice rooms, recording studios and concert halls. The rooms should have music instruments, music tools, electronic devices, educational equipment and learning media. The contents and learning activities should be managed in an appropriate way to the learners. Besides, the classroom regulation and the relationships between the educators and the learners and between the learners and the learners should be concerned to construct the discipline and positive interaction in the classroom. This process is able to implement teaching and learning music smoothly, and produce truly efficiency and effectiveness of learners' learning.

Keyword: Classroom management; Teaching and learning music in higher education

บทนำ

การจัดการชั้นเรียน (Classroom Management) ที่มีประสิทธิภาพ เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้สอนในการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สังคมและการศึกษา ซึ่งเป็นการสร้างและการรักษาสีงแวดล้อมของชั้นเรียนเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2548: 436) การจัดการชั้นเรียนเป็นการทำให้ชั้นเรียนอยู่ในสภาพความพร้อมที่จะดำเนินการเรียนการสอน สร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับผู้สอนและผู้เรียนอย่างมีความสุข (Evertson & Weinstein, 2013) และยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดควมมีวินัยและความรับผิดชอบเพื่อพัฒนาไปสู่คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานนท์, 2557) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ที่กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนต้องเน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องตามความสนใจและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ตลอดจนการจัดโครงสร้างห้องเรียนที่สามารถส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ ผู้สอนต้องให้ความสำคัญในการจัดการชั้นเรียนเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแท้จริง ดนตรีเป็นศาสตร์ที่ต้องเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ทางดนตรี ดังนั้นผู้สอนต้องคำนึงถึงการจัดการชั้นเรียนให้ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองและสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรีอย่างเต็มศักยภาพ

การจัดการชั้นเรียน

การจัดการชั้นเรียน (Classroom Management) เป็นการนำ 'การจัดการ (Management)' และ 'ห้องเรียน (Classroom)' รวมกัน การจัดการชั้นเรียนเป็นการดำเนินการ การวางแผน การออกแบบ การจัดการ และการคาดการณ์ล่วงหน้าสำหรับโครงสร้าง และบรรยากาศของห้องเรียน ทั้งนี้เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวก การจัดการชั้นเรียนจึงเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับการเรียนการสอน เอเวอร์สตันและเวินสไตน์ (Everston & Weintein: 2013: 4) ได้กล่าวถึงการจัดการชั้นเรียนไว้ว่า เป็นการดำเนินงานของผู้สอนในการจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกทั้งในด้านการเรียนรู้

เชิงวิชาการและการเรียนรู้ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียน การจัดการชั้นเรียนเป็นการดำเนินการของผู้สอนในการจัดสภาพแวดล้อมทั้งในเชิงกายภาพและจิตวิทยา เพื่อสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับผู้เรียนอื่นได้อย่างมีความสุข การจัดการชั้นเรียนเป็นการปฏิบัติการและกลยุทธ์ที่ใช้เพื่อจัดระเบียบในชั้นเรียน เป็นงานในหน้าที่ของผู้สอนที่จะต้องรับผิดชอบ ดำเนินการในการจัดระบบหรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2548: 436) ดังนั้นการจัดการชั้นเรียน จึงเป็นการจัดระเบียบและการบริหารจัดการห้องเรียนเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการสนับสนุนและกระตุ้นความสนใจการมีส่วนร่วมในห้องเรียน นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้เรียนด้วย

องค์ประกอบของการจัดการชั้นเรียน

การจัดการเรียนการสอนเป็นการจัดระบบและกระบวนการทางความคิด ผสมผสานกับการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน โดยมีจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นหลัก และมีเนื้อหาสาระเป็นสื่อการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการไปตามเป้าหมายที่กำหนด ตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ในขณะที่การจัดการชั้นเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างบรรยากาศในการ อย่างไรก็ตามทั้งการจัดการเรียนการสอนและการจัดการชั้นเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้การใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพทั้งผู้สอนและผู้เรียน ชั้นเรียนเป็นสิ่งแวดล้อมที่จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ในการจัดการชั้นเรียนมีองค์ประกอบสำคัญ (สันติ บุญภิรมย์, 2557: 115-116) ดังนี้

1. **องค์ประกอบทางกายภาพ** เป็นองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนของผู้สอนและผู้เรียน เป็นสภาพแวดล้อมที่อยู่ในชั้นเรียน ลักษณะของการจัดการชั้นเรียนจะแตกต่างกันไปตามเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมในห้องเรียนเป็นสิ่งสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ สภาพแวดล้อมมีความสำคัญต่อการจัดศึกษา เพราะสภาพแวดล้อมที่มีความสมบูรณ์ คือมีอาคารสถานที่และห้องเรียนที่ดี มีเครื่องมือที่ดี มีระบบงานที่ดี ย่อมทำให้การพัฒนาผู้เรียนได้ผลที่ดีด้วย (สำเนาวิ ขจรศิลป์, 2543) เนื่องจากสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้เรียน ดังนั้นผู้สอนควรจัดการสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้สนับสนุนบรรยากาศการเรียนรู้ เพื่อให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่น

2. **องค์ประกอบทางสังคม** เป็นองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากที่ผู้สอนและผู้เรียนได้อยู่ ได้ทำกิจกรรมหรือได้ทำงานร่วมกัน อาจจะทำงานร่วมกับผู้เรียนเป็นกลุ่ม หรือทำงานร่วมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งในกิจกรรมอาจเกิดรูปแบบของสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนที่แตกต่างกันทำให้เกิดประสบการณ์ต่างๆ กันในสถานการณ์นั้น การจัดการชั้นเรียนที่ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ของผู้เรียนอื่นนั้น ผู้สอนต้องทำหน้าที่วางแผนในการจัดเตรียมกิจกรรมหาเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ใช้สื่อที่เหมาะสม ทำให้ผู้เรียนมีความสุข กระตือรือร้นในการเรียนจนเกิดการเรียนรู้ ดังนั้นผู้สอนควรเตรียมเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี

ระหว่างการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่น

3. องค์ประกอบทางการศึกษา เป็นองค์ประกอบด้านเนื้อหาสาระในหลักสูตรของสาขาวิชานั้นๆ โดยจัดเนื้อหาสาระและทักษะต่างๆ ที่จำเป็นและเหมาะสมสำหรับระดับการศึกษาของผู้เรียน ผู้สอนต้องจัดแผนการเรียนการสอน จัดลำดับเนื้อหาสาระ จัดระบบการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมต่างๆ และผู้สอนควรเตรียมเนื้อหาสาระที่มีความยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกตามความสนใจ มีการนำเสนอเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่หลากหลาย เลือกใช้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ดังนั้นในการจัดการชั้นเรียนเพื่อการเรียนการสอน ผู้สอนต้องจัดการเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร สร้างบรรยากาศทางกายภาพ และมีบรรยากาศทางสังคมที่สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี ส่งเสริมให้ผู้เรียนช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนและมีความสุขในการเรียน

การเรียนการสอนดนตรีในระดับอุดมศึกษา

ดนตรีเป็นเรื่องของศิลปะซึ่งมีลักษณะแตกต่างไปจากสาขาวิชาการด้านอื่นๆ ดนตรีเป็นศาสตร์การเรียนรู้ที่มีเนื้อหาครอบคลุมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ทางดนตรีทั้งในฐานะผู้แสดงดนตรี ผู้สอนดนตรี นักการศึกษาดนตรี ผู้ประพันธ์ดนตรี และผู้ฟังดนตรี การศึกษาดนตรีในระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาระดับสูงที่มีหลักสูตรมุ่งเน้นเพื่อวิชาชีพดนตรีมากขึ้น โดยเน้นการสอนให้คิดอย่างบูรณาการทั้งเนื้อหาทางวรรณกรรม ทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ เนื่องจากการเรียนรู้ดนตรีมีเนื้อหาที่กว้างและลึกซึ้ง จึงควรมีการเรียนรู้อย่างบูรณาการเพื่อทำให้นักดนตรีเป็นสาระความรู้ที่มีคุณค่า เกิดประโยชน์กับผู้เรียนมากที่สุด ฌูรท์ สุธจิตต์ (2555: 190) ที่ได้อธิบายหลักการศึกษาดนตรีไว้ว่าการศึกษาดนตรีควรประกอบไปด้วยความสมดุลในส่วนประกอบของสาระดนตรี ที่ประกอบด้วย 1) วรรณกรรมทางดนตรี (Music literature) ที่ว่าด้วยเรื่องของประวัติศาสตร์และความเป็นมาของดนตรี ตลอดจนชีวประวัติและผลงานของผู้ประพันธ์เพลง เพื่อให้เกิดความรู้และความซาบซึ้งในดนตรีและผู้ประพันธ์เพลง ซึ่งจัดอยู่ในวิชาประวัติศาสตร์ดนตรี (History of Music) และความซาบซึ้งในดนตรี (Music Appreciation) 2) องค์ประกอบทางดนตรี (Music Components) ที่ว่าด้วยเรื่องของโครงสร้างของดนตรี ซึ่งประกอบด้วยเสียงทำนอง (Melody) เสียงประสาน (Harmony) จังหวะ (Rhythm) สีสัน (Tone Colour) รูปพรรณ (texture) และรูปแบบ (Form) เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการผสมผสานส่วนประกอบต่างๆ จนเกิดเป็นดนตรีขึ้น ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มวิชาทฤษฎีดนตรี และ 3) ทักษะทางดนตรี (Music Skills) ที่ว่าด้วยเรื่องของทักษะการฟัง (Listening) การร้อง (Singing) การเคลื่อนไหว (Movement) การเล่น (Playing) การสร้างสรรค์ (Creation) และการฝึกปฏิบัติ (Practicing) เพื่อให้เกิดความสามารถในการปฏิบัติบรรเลงดนตรี ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มวิชาปฏิบัติดนตรี การเรียนการสอนดนตรีควรครอบคลุมและให้ความสำคัญทุกส่วนประกอบของสาระดนตรี เพื่อช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถจนเกิดความเข้าใจ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ และมีประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน (Leonhard and House, 1972: 219; Colwell and Wing, 2004: 117)

ในการเรียนการสอนดนตรี นอกจากความหลากหลายของสาระดนตรีแล้ว ยังมีแตกต่างในความคิด ความสามารถและความถนัดของผู้เรียนด้วย ทำให้ผู้สอนต้องคำนึงถึงการจัดเนื้อหาสาระดนตรีอย่างมีระบบเพื่อช่วยให้ผู้เรียนศึกษาและทำความเข้าใจกับสาระดนตรีอย่างลึกซึ้ง และควรคำนึงถึงการจัดการชั้นเรียนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ร่วมกัน มีความสุขในห้องเรียน

แนวทางการจัดการชั้นเรียนเพื่อการเรียนการสอนดนตรีในระดับอุดมศึกษา

การจัดการชั้นเรียนเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญมากในการจัดเตรียมและการกำกับสภาพห้องเรียนดนตรี ที่ประกอบด้วยห้องบรรยาย ห้องฝึกปฏิบัติดนตรี ห้องบันทึกเสียงและห้องแสดงดนตรี เครื่องดนตรี อุปกรณ์ทางดนตรี อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทางดนตรี คุรุภัณฑ์ทางการศึกษา และสื่อการสอน รวมถึงการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ตลอดจนการสร้างระเบียบวินัยในห้องเรียน การจัดการพฤติกรรมของผู้เรียน เพื่อรักษาบรรยากาศในห้องเรียน ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เกิดความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนรู้ และการบริหารจัดการเวลาที่เหมาะสม ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนดนตรีในระดับอุดมศึกษา ผู้สอนมีแนวทางในการจัดการชั้นเรียนเพื่อการเรียนการสอนดนตรีดังนี้

1. จัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นการจัดสภาพแวดล้อมภายในชั้นเรียนให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความสะอาด มีเครื่องใช้และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่จะส่งเสริมให้การเรียนของผู้เรียนสะดวกขึ้น สิ่งแวดล้อมในชั้นเรียนมีผลต่อการเรียนการสอนและเจตคติของผู้เรียนเป็นอย่างมาก ผู้เรียนเกิดความสบายใจในการเรียน นอกจากนี้ห้องเรียนควรมีบรรยากาศความเป็นอิสระของการเรียน การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ตลอดจนการเคลื่อนไหวในกิจกรรมการเรียนการสอนทุกประเภท ดังอาภรณ์ ใจเที่ยง (2546: 229-232) กล่าวไว้ว่า สภาพแวดล้อมเป็นตัวแปรสำคัญที่ช่วยส่งเสริม สนับสนุนให้การเรียนมีประสิทธิภาพ โดยจะจัดสิ่งแวดล้อมและสถานที่ให้เหมาะสม นั่นคือห้องเรียนมีสีสันทนดู เหมาะสม สบายตา อากาศถ่ายเทได้ดี ปราศจากเสียงรบกวน สะอาด มีกฎและระเบียบในการปฏิบัติตน เนื่องจากเนื้อหาของการเรียนการสอนดนตรีจะเน้นเรื่องเสียง ดังนั้นผู้สอนต้องคำนึงถึงตำแหน่ง ลักษณะของห้องเรียน ห้องฝึกปฏิบัติดนตรี (ห้องซ้อมดนตรี) ห้องบันทึกเสียงและห้องแสดงดนตรี เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาในเรื่องของเสียงที่จะรบกวนการเรียนการสอนของผู้อื่น (Carlton, 1987) ลักษณะของห้องควรมีการใช้วัสดุเก็บเสียงและมีระบบป้องกันเสียงสะท้อน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนทักษะ ฝึกปฏิบัติดนตรีเฉพาะบุคคลและรวมวงได้อย่างเต็มที่ ทำให้ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดผลงานและจินตนาการได้อย่างเต็มศักยภาพ นอกจากนี้การเรียนการสอนดนตรีจะประกอบด้วยวิชาในกลุ่มเนื้อหา กลุ่มทฤษฎี และกลุ่มปฏิบัติ ดังนั้นการจัดเตรียมห้องเรียนให้พร้อมต่อการสอนในแต่ละวิชาเป็นสิ่งสำคัญ นั่นคือห้องเรียนต้องมีความเหมาะสมต่อการสอนวิธีต่างๆ เช่น เหมาะต่อวิธีการสอนแบบบรรยายกลุ่ม แบบปฏิบัติรายบุคคลและรวมวง หรือแบบกระบวนการกลุ่ม และควรมีเครื่องดนตรี อุปกรณ์และเทคโนโลยีทางดนตรีที่มีคุณภาพและทันสมัยที่ช่วยในการเรียนการสอน นอกจากนี้ควรมีห้องบันทึกเสียงที่สามารถผลิตผลงานทางดนตรีได้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีโอกาสทำกิจกรรมทางดนตรี เพื่อให้เกิด

ประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้ และในห้องเรียนควรมี อุปกรณ์และครุภัณฑ์ทางการศึกษาประจำห้องเรียน ครบถ้วน อยู่ในสภาพดีพร้อมใช้งาน และควรมีการจัดห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอนอย่างเต็มที่

2. จัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ

การจัดระบบการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่คำนึงถึงความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัย กระบวนการและผลลัพธ์ เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ โดยอาศัยกิจกรรมหลัก 5 ประการ ได้แก่ การเตรียมการสอน การประเมินผู้เรียน การวางแผนการสอน การดำเนินการสอน และการประเมินผล (ทีศนา แชมมณี, 2555) และการทำงานตามขั้นตอนและอย่างเป็นระบบ ผู้สอนจะมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการสอน ผู้สอนต้องเตรียมตนเองให้พร้อมทั้งเนื้อหาสาระ แหล่งความรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย จัดการเรียนการสอนโดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน และมีการประเมินผลที่สามารถวัดได้ครอบคลุมทุกด้าน เนื่องจากการเรียนการสอนดนตรีต้องคำนึงถึงความสมดุลของส่วนประกอบของสาระดนตรี ที่ประกอบด้วยวรรณกรรมทางดนตรี องค์ประกอบทางดนตรี และทักษะทางดนตรี เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ พัฒนาทักษะดนตรี และความซาบซึ้งในสุนทรีรสของดนตรี ดังนั้นผู้สอนมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ นั่นคือการจัดการเนื้อหา ควรมีความยืดหยุ่น มีความต่อเนื่อง เรียงลำดับเนื้อหาจากระดับเบื้องต้นไปสู่ระดับขั้นสูงเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาอย่างเป็นขั้นตอน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการอย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน และส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ดนตรีในระดับสูงขึ้นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีการกำหนดวิธีการสอนให้สอดคล้องกับรายวิชา ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ผู้สอนกำหนดไว้ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับธรรมชาติของเนื้อหาวิชา จุดประสงค์การสอน รวมไปถึงศักยภาพ ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยมีลำดับในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง เชื่อมโยงเนื้อหาที่เรียนมีเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา นอกจากนี้ควรมีการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ ประเมินให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของวิชา ติดตามผลการปฏิบัติว่าได้ผลตรงตามเป้าหมายเพียงใด นอกจากนี้ผู้สอนควรชี้แจงวัตถุประสงค์ รายละเอียดของเนื้อหา วิธีการวัดและการประเมินผลการเรียนที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนทราบก่อนเริ่มการสอน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินการปรับปรุงและแก้ไขการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้น ดังนั้นผู้สอนควรมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนของวิชาอย่างชัดเจน โดยมีเนื้อหาสาระของวิชาครอบคลุมครบถ้วนตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของวิชาสามารถนำเนื้อหาไปประยุกต์ใช้ในวิชาชีพได้

3. บริหารจัดการเวลา

การบริหารจัดการเวลา (Time management) เป็นการกำหนด วางแผนและจัดสรรเวลาอย่างเหมาะสมเพื่อดำเนินการเรียนการสอนบรรลุตามเวลาและตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การจัดการเวลาที่ดีและถูกต้องจะช่วยให้กิจกรรมสำเร็จลุล่วงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่าและเกิดประโยชน์มากที่สุด ดังนั้นผู้สอนควรมีการวางแผนการจัดการเวลาอย่างเป็นระบบ ทั้งการจัดการเวลาในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน ผู้สอนควรที่จะคำนึงถึงเวลาที่ต้องใช้ อย่างคงที่เป็นเรื่องที่ต้องปฏิบัติในสัปดาห์ที่มีลักษณะสม่ำเสมอ เวลาที่พอยืดหยุ่นได้เป็นเรื่องที่สามารถเพิ่มหรือลดเวลาตามสถานการณ์หรือการปฏิบัติ

งานที่เกิดขึ้น และเวลาที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้เป็นเรื่องที่สามารถจะเปลี่ยนแปลงไปทางเลือกอื่นได้ ในการจัดการเรียนการสอนดนตรี เวลาเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ด้วยเนื้อหาสาระที่หลากหลาย และลักษณะวิชาที่แตกต่างกันออกไป เช่น การเรียนเนื้อหาหรือทฤษฎีดนตรีโดยการบรรยายกลุ่ม เมื่อผู้เรียนเกิดความเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้แล้ว อาจเป็นเพียงช่วงเวลาสั้น ในขณะที่การฝึกปฏิบัติ ผู้เรียนต้องใช้เวลาค่อนข้างมากเพื่อให้เกิดทักษะและเกิดความแม่นยำในเครื่องดนตรีนั้น ดังนั้นในการกำหนดเนื้อหาและเวลา ผู้สอนควรมีการวางแผน กำหนดเวลาให้ชัดเจน เช่น วิชาบรรยาย 1 หัวข้อ ใช้เวลา 2 ชั่วโมง ในขณะที่วิชาปฏิบัติมีการยืดหยุ่นตามความสามารถของผู้เรียน เรียงลำดับจากระดับเบื้องต้นไปสู่ระดับขั้นสูงเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาอย่างเป็นขั้นตอน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการอย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน ดังนั้นผู้สอนควรมีกำหนดแผนการสอนที่ระบุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมและเวลาให้ชัดเจน และดำเนินการสอนตามแผนการสอนที่กำหนดไว้ ยิ่งไปกว่านั้นผู้สอนควรมีแจ้งวัตถุประสงค์ รายละเอียดของเนื้อหาและเวลาที่กำหนดให้ผู้เรียนทราบก่อนเริ่มการสอน เพื่อให้ผู้เรียนทราบและปฏิบัติตามเวลาที่กำหนดไว้

4. สร้างวินัยและปฏิสัมพันธ์เชิงบวกในชั้นเรียน

การสร้างวินัยในชั้นเรียน เป็นการจัดการพฤติกรรมของผู้เรียนในชั้นเรียนให้อยู่ในกฎระเบียบ สามารถดำเนินการเรียนการสอนได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ เป็นหลักการควบคุมชั้นเรียน โดยถือเอาความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้สอนและผู้เรียน การทำให้ผู้เรียนทุกคนในชั้นเรียนรู้จักปกครองตนเอง การกระทำตามระเบียบหรือข้อบังคับต่างๆ อันเกิดจากความสมัครใจและมองเห็นคุณค่า และพฤติกรรมและการปฏิบัตินั้นจะทำให้เกิดความเรียบร้อยและความเสมอภาคแก่ผู้เรียนทุกคน ซึ่งบุคลิกภาพของผู้เรียนเป็นตัวกำหนดสถานการณและสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน ในขณะที่บทบาทและบุคลิกภาพของผู้สอนเป็นสิ่งสำคัญในการปกครองและสร้างวินัยในชั้นเรียน ผู้สอนต้องมีสมรรถภาพในการปกครองชั้นเรียนและมีเทคนิคที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง โดยผู้สอนจัดบรรยายภาคที่เป็นที่พึงของผู้เรียน สามารถให้คำปรึกษาแนะนำเอาใจใส่ผู้เรียน ตกต่อนและอบรมผู้เรียนด้วยความรักรวมถึงให้กำลังใจผู้เรียน นอกจากนี้การสอนเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งซึ่งช่วยในการปกครองชั้นเรียน การมีเทคนิคการสอนที่เหมาะสม กลวิธีการสอนที่น่าสนใจ มีอุปกรณ์การสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาและความสนใจของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนตั้งใจเรียน ไม่เกิดความเบื่อหน่ายหรือแสดงพฤติกรรมที่ผิดระเบียบวินัยในชั้นเรียน สิ่งเหล่านี้สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกในชั้นเรียนในการเรียนการสอนดนตรีมีเนื้อหา วิธีการสอนและกิจกรรมในการเรียนรู้หลายรูปแบบ เช่น การสอนเนื้อหาและทฤษฎีดนตรีแบบบรรยายกลุ่ม การสอนปฏิบัติแบบรายบุคคล การสอนปฏิบัติแบบรวมวง ผู้สอนมีหน้าที่สร้างบรรยากาศ กำหนดกฎระเบียบ ข้อตกลงให้ชัดเจน ซึ่งขึ้นอยู่กับเนื้อหา วิธีการสอนและกิจกรรมในการเรียนในวิชานั้น และผู้สอนต้องใส่ใจในทุกพฤติกรรมของผู้เรียน โดยนำพฤติกรรมด้านบวกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการแลกเปลี่ยนความรู้ของผู้เรียน และต้องควบคุม ปรับปรุง แก้ไขพฤติกรรมด้านลบ อย่างไรก็ตามสิ่งเหล่านี้ต้องมีการวางแผนตั้งแต่ต้น และแจ้งข้อตกลงให้ผู้เรียนรับทราบและประพฤติปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนดไว้

5. ให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคล

ความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นลักษณะและพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคลที่แสดงออกหรือตอบสนอง

ที่สังเกตได้หรือความสามารถในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วย เซาว์ปัญญา ความสนใจ ยุทธวิธีในการเรียน พื้นฐานความรู้เกิด ทักษะในการรับรู้ รูปแบบการเรียนรู้ ความสามารถในการจำ แรงจูงใจ ทศนคติ และสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งส่งผลให้แต่ละคนมีความแตกต่างกันในหลายด้าน เช่น ความแตกต่างด้านร่างกาย ความแตกต่างด้านอารมณ์ ความแตกต่างด้านความคิด และความแตกต่างด้านสติปัญญา ซึ่งความแตกต่างนี้ทำให้ผู้เรียนมีศักยภาพไม่เท่าเทียมกันและแตกต่างกัน ในการเรียนการสอนดนตรี ผู้เรียนมีความแตกต่างกันในความสามารถทฤษฎีดนตรี ทักษะปฏิบัติและมีความถนัดเครื่องดนตรีที่ต่างกัน ในการจัดการชั้นเรียน ผู้สอนต้องจัดเตรียมการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่น สอดคล้องตามความสามารถและศักยภาพของแต่ละบุคคลตรงตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนการสอน คำนึงถึงความเหมาะสมและประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนควรจะได้รับ นอกจากนี้การเสริมแรงด้วยการให้ความสนใจ คำชมเชย หรือแลกเปลี่ยนกิจกรรม แสดงการยอมรับ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความสามารถ โดยใช้กิจกรรมให้สัมพันธ์สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน โดยผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก

สรุป

การศึกษาดนตรีเป็นการศึกษาสาระดนตรีที่ครอบคลุมถึงวรรณกรรมทางดนตรี องค์ประกอบทางดนตรี และทักษะทางดนตรี ซึ่งมีลักษณะเนื้อหา วิธีการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ วิธีการประเมิน และสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนที่แตกต่างกัน ดังนั้นนอกจากความสามารถในวิชาการที่ผู้สอนต้องมีแล้ว การจัดการชั้นเรียนเป็นอีกเรื่องที่ผู้สอนต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพื่อสร้างและรักษาบรรยากาศของชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยองค์ประกอบสำคัญของการจัดการชั้นเรียน ได้แก่ องค์ประกอบทางกายภาพ องค์ประกอบทางสังคม และองค์ประกอบทางการศึกษา ในการจัดการชั้นเรียนเพื่อการเรียนการสอนดนตรีในระดับอุดมศึกษา ผู้สอนควรจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนดนตรี มีการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ มีการบริหารจัดการเวลาที่ดี มีการกำกับและควบคุมชั้นเรียนในการสร้างวินัยและปฏิสัมพันธ์เชิงบวก และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้การดำเนินการเรียนการสอนดนตรีเป็นไปด้วยความราบรื่น มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลในการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- ณรุทธ์ สุทนต์จิตต์. (2555). **ดนตรีศึกษา: หลักการและสาระสำคัญ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2555). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานนท์. (2557). **การจัดการห้องเรียนและแหล่งการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: มีน เซอร์วิส ซัพพลาย.
- สันติ บุญภิรมย์. (2557). **การบริหารจัดการในห้องเรียน**. กรุงเทพฯ: บริษัททริปเฟล็ด เอ็ดดูเคชั่น.
- สุรวงศ์ ไคว์ตระกูล. (2548). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำเนาวิ ขจรศิลป์. (2543). **ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2546). **หลักการสอน**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

Carlton, M. (1987). **Music in Education: A Guide for Parents and Teachers**. England: The Woburn Press.

Colwell, R.J. & Wing, L. (2004). **An Orientation to Music Education: Structural Knowledge for Music Teaching**. USA: Prentice Hall.

Evertson C.M. & Weinstein C. (2013). Classroom Management in the Field of Inquiry. In **Handbook of Classroom Management: Research, Practice, and Contemporary Issues**. Edited by C.M. Evertson & C.S. Weinstein. pp. 3-15. New Jersey: Routledge.

Leonhard, C. & House, W.H. (1972). **Foundations and Principles of Music Education**. USA: McGraw-Hill Book.